

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v.

Reklamacije so pošiljane prost. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inzerati. Krasopisna petil-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin., večkrat po dogovoru.

23. števil.

V Ljubljani, v soboto, dne 20. marca 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljatev, naročila na list, reklamacije, inzerate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Dunajska cesta števil. 20.

Vabilo na naročbo.

Sodruge in prijatelje vabimo na novo naročbo, dosedanje naročnike pa, katerim poteče naročnina koncem tega meseca, da jo zopet obnové. Pri tem naj se ozirajo na to, da je naročnina od 1. aprila t. l. naprej nekoliko povišana z ozirom na to, da

izhaja od 1. aprila naprej

„Rdeči Prapor“

trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto ter bo veljal:

Za Avstro-Ogrske dežele:

za celo leto 14.— kron

za pol leta 7.— „

za četrt leta 3.50 „

na mesec 1.20 „

Za Nemčijo:

za pol leta K 7.90

za četrt leta „ 4.—

Za Ameriko:

za pol leta K 9.50

za četrt leta „ 4.80

Obenem prosimo cenjene naročnike, naj priporočajo naš list svojim sodrugom, prijateljem in znancem, naj ga zahtevajo po gostilnah in kavarah, v katere zahajajo in naj nam pošljejo naslove takih znancev, ki bi ga naročili, če jim ga pošljemo na ogled.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Skrajna napetost.

Položaj je nevaran, da ne more biti bolj. To se ne da tajiti. Trma na obeh straneh, neodkritosrčnost v ozadju, pa brezvestno ščuvanje — vse to je tako poostrišlo razmere, da je umevno, če mineva ljudem, ki nimajo nenavadno čvrstih živcev in hladne krvi zadnje upanje, da se še ohrani mir. Vest, ki prihajajo zadnje dni, so res take, kakor da mora vsak hip neizogibno izbruhniti vojna. In vendar je gotovo, da bi se mir še vedno lahko ohranil, če bi odločala trezna razsodnost. Stvar se lahko suče kakor se hoče; resnica pa ostane, da ima še vedno Aehrenthal v rokah škarje, s katerimi lahko prereže nit, ki je na njej privezan meč, ali pa je ne prereže.

Srbska vlada igra dvoumno vlogo; to je gotovo. Tega, kar jo Avstrija vprašuje, ne pove, hodi pa po ovinkih in trdi, da varuje normalen položaj, da si ve ves svet, da je mobilizirala kar je le mogla. Da jezi tako ravnanje zastopnika velike države, je umevno. Nihče ne bo Aehrenthalu zameral če kolne. Toda njegovo razpoloženje ne sme biti merodajno za življenje in smrt nesčetnih nedolžnih ljudi. Težava je v tem, da se Srbija izogiba neposrednemu razpravljanju z Avstrijo in da tudi Rusija zahteva konferenco, ki naj bi se bavila z aneksijo. Zdaj ne bomo ponavljali, kar smo že stokrat rekli o aneksiji in o lanski Aehrenthalovi nerodnosti. Ampak če je gospod baron mislil, da je

aneksija res neizogibna, mora zdaj tudi nositi posledice. Sam jih mora nositi, ne pa nakladati jih vojakom, katerih ni živ krst vprašal, če naj Aehrenthal anektira ali ne.

Ako Avstrija izjavi, da se strinja s konferenco, tedaj odpade vsak povod za vojno. Ampak Aehrenthal pravi, da je to nemogoče. Avstrija baje ne more Evropi predlagati aneksije, ki je njena lastna zadeva. Tako govori trma, ki prenaša šege »kavališke časti« na polje mednarodnega življenja. Če pa odloži zunanji minister te tradicionalne predhodke in se spomni, da ni odgovoren le za fantastični »ugled«, temveč tudi za srečo in blagostanje države, mora spoznati, da ne bi pomenila taka konferenca nič hudega in tudi nič poniževalnega.

Avstrija se je pobotala s Turčijo, nekdanjo posestnico Bosne in Hercegovine. Nobena velsila ji v teh razmerah ne bo odrekala Bosne in Hercegovine in če bi s tako zavestjo predložila svojo zadevo signatarnim državam, bi pričal ta korak ponos in zaupanje v svojo pravico, ne pa ponižanje.

Pridobiti ne more Avstrija z vojno ničesar, tudi časti ne. Velikan proti pritlikavcu — tu ne more biti bojne časti in slave, tudi če bi bila izključena možnost začasnih in lokalnih porazov, češar pa ne more nihče prerokovati.

Ura kaže skoraj na dvanajst, a dokler se ni odbila, kliče delavstvo odgovornim voditeljem državne usode: Treznost in razsodnost! Življenje delavskega ljudstva ni za igrabo velikave!

Rusija je odgovorila Avstriji glede na njen sporazum s Turčijo o Bosni in Hercegovini, da je potreba bosensko-hercegovsko vprašanje predložiti konferenci signatarnih vevlasti. Rusija, da je pripravljena posredovati, da se snide taka konferenca, ki bi razpravljala o bosensko-hercegovskem vprašanju in tudi nekaterih drugih vprašanjih.

Z Dunaja poročajo, da je ruska nota napravila nad vse mučen vtisk. Položaj se je zopet poostiril, ker je ruska nota pokazala docela očitno, da igra Rusija s Srbijo pod enim klobukom. Vsi merodajni krogi so prepričani, da se bližajo težki časi, ker se vojni ni moči več izogniti.

V merodajnih krogih so izgubili vsako nado, da bi bilo mogoče ohraniti mir. Forgach bo sicer še enkrat interveniral v Belemgradu, toda vsi kompetentni faktorji so prepričani, da tudi ta korak ne bo imel vspeha. Zato se povsod že računa z vojno kot sklenjeno stvarjo.

Berolinski »Lokalanzeiger« javlja iz Belgrada: Državna tiskarna je že pričela s tiskom vojnih proklamacij.

Iz Belgrada javljajo, da pade končna odločitev o vojni sredi prihodnjega tedna.

»Frankfurter Zeitung« javlja iz Carigrada, da so vse vojne priprave Turčije v novopazarskem sandžaku in na srbsko-črnogorski meji dovršene.

Iz Sofije javlja »Frankfurter Zeitung«: Avstro-Ogrska in Nemčija sta pri turški vladi izposlovali, da je prepovedala prevoz srbskega vojnega materiala preko turško ozemlje. Na intervencijo Rusije je sedaj bolgarska vlada dala generalno dovoljenje za prevoz srbskega vojnega materiala preko Bolgarske.

Naš zbor.

Konec.

Upravniško poročilo za »Rdeči Prapor« podaja Fran Bartl.

Potem poroča

Ivan Regent (Trst)

za »Delavski list« in

Dušan Glumac (Šibenik)

za »Glas malog puka«.

Konec seje ob 1/7. zvečer.

Peta seja.

V torek, 2. svečana dopoldne.

Predsednik Milost.

Citajo se došli brzojavni pozdravi.

Voli se kandidacijski odbor za predlaganje bodočega izvrševalnega odbora.

Sledi poročilo komisije za redakcijo predlogov.

Ethel Kristan:

Komisija je na svoji seji pregledala vse vložene resolucije in predloge ter je spoznala, da je priporočati zboru, naj sprejme vse. Vendar pa se je izkazalo, da se nekateri predlogi deloma ponavljajo, oziroma izpolnjujejo in je vsled tega dotične resolucije združila. Utemeljili so se vsi predlogi od strani referentov pri dotičnih točkah dnevnega reda, pa vsled tega ni treba posebne motivacije. Bivstveno ni komisija izpremenila nobenega predloga; manjše izpremembe, ki so se izvršile, bodo referenti omenili, ko predlože svoje resolucije. Prečitam torej predloge, ki se tičejo mojega referata.

(Glej resolucije v uvodu.)

Pri glasovanju se sprejmejo vse resolucije soglasno.

Dr. Henrik Tuma:

poroča o svojih predlogih in jih čita.

(Glej resolucije v uvodu.)

Sprejmejo se soglasno.

Ivan Kocmur:

O statutu je komisija z ozirom na obsežnost dela sklenila samo načelne izpremembe, ki so se ji zdele potrebne, priporoča pa, naj se končna redakcija prepusti izvrševalnemu odboru, eventualno sporazumno z deželimi organizacijami, ako izreko delegatje tako želijo. Komisija priznava, da je nov statut potreben vsled razvoja stranke; zdi se ji pa umestno, da se za končno redakcijo vpoštevajo tudi izkušnje sedanjega zbora, vsled česar je priporočljivo, da dobi novi izvrševalni odbor načrt za sklepno ureditev. Vsekakor bo po novem statutu vsaka organizacija lažje delala, ker bo vsaki določen njen delokrog bolj natančno kakor doslej. Priporočam torej, da se načrt izroči novemu izvrševalnemu odboru v redakcijo; lahko se pa določi termin za dovršitev.

Ivan Milnar (Ljubljana):

Stvar naj se ne zavleče brez potrebe; vendar se pa more dati izvrševalnemu odboru toliko časa, da lahko opravi delo. Štiri tedne ne bo preveč in ne premalo.

Dr. Henrik Tuma (Gorica):

Če se hoče dati deželnim organizacijam prilika, da izrazijo svoje mnenje in želje, je potreben dvojni termin; do kdaj naj deželni organizacije poročajo in kdaj naj izvrševalni odbor finalizira delo. Predlagam tri tedne za organizacije in potem tri tedne za izvrševalni odbor.

Ethin Kristan:

Vsekakor morajo organizacije imeti nekaj časa, da preučijo načrt, kakršen je zdaj. Ne bo pa potrebno, da bi se še enkrat objavljalo v »Rdečem Praporu«. Ker se namerava izdati zapisnik zbora, naj se tam objavi statut, kakršen bo po zaključni redakciji.

Ivan Mlinar:

Predlagam, da objavijo deželne organizacije tekom štirih tednov svoje eventualne predloge izvrševalnemu odboru, ta pa izdela statut potem najkasnejše tekom štirih tednov. Verjetno se mi pa itak ne zdi, da bi imele deželne organizacije posebne želje.

Pri glasovanju se sprejme predlog, da imajo deželne organizacije štiri tedne časa, izvrševalni odbor pa potem štiri tedne.

Na željo članov komisije za redakcijo predlogov se prekine seja, da more komisija končati svoje posvetovanje o predlogih, ki se tičejo tiska.

Ko se komisija vrne, otvori

Milost

sejo. Besedo dobi poročevalec

Anton Kristan,

ki predloži redigirani predlog (glej resolucije v uvodu) in ga priporoča.

Miha Čobal

strinjam se s tako redigiranim predlogom. Rad bi pa omenil, da naj si sodruzi ne zidajo zlatih gradov, ker je upravnik »Rdečega Prapora« podal ugodno poročilo. Zaupniki ne smejo iz tega izvajati, da nima »Rdeči Prapor« zdaj nobenih skrbi. Sedanji ugodni položaj je pripisati samo raznim okoliščinam, ki niso stalne. Bodočnost lista je pa odvisna od trajne agitacije in povedati se mora, da je treba več požrtvovalnosti v širših slojih kakor doslej.

Dr. Henrik Tuma:

Opazke sodruga Čobala so popolnoma umestne, ker ne smemo nikdar pozabiti, da moramo z listom vedno naprej. Potrebe naraščajo tudi pri listu in tega ne smemo zamolčati med sodrugi. Dotakniti se moram pa še enega, bolj juridičnega vprašanja. Predlog sodruga Antona Kristana gre za tem, da se koncentrira uprava našega tiska, kar je odobravati. V ta namen naj se v zmislu predloga »Rdeči Prapor« izroči tiskovni družbi v upravo in naj se sklene pogodba. Nastane pa vprašanje, kdo bo s tiskovno družbo sklepal pogodbo. Izvrševalni odbor ni juristična oseba v zmislu zakona, stranka tudi ne. Z rastjo stranke je treba poskrbeti listu finančno in tehnično podlago. Lastnik lista mora biti legaliziran za sklepanje pogodb s tiskovno družbo. To bi moral biti konsorcij, ki bi se moral šele vsvariti, ker ga doslej ni. Sestavi se pa naravno iz tistih oseb, ki so si pridobile največ zaslug za list.

(Glej predlog v uvodu.)

J. Petejan (Pulj):

Priznajmo si, da sloni doslej naš tisk na malem številu ljudi, ki opravljajo vso delo in doprinašajo vse žrtve. Mnogo delavcev se v tem oziru še ne zaveda svoje dolžnosti. V agitaciji moramo zbuditi med delavskim ljudstvom več navdušenja. Časopisje je duša stranke. Gleda naj se, da se izpopolni zistem kolportaze.

Fran Bartl:

Napredovali smo s časopisjem, to se ne da vtajiti. Ko sem poročal o sedanjem stanju »Rdečega Prapora«, pa seveda nisem imel namena, reči sodrugom, da zdaj ni treba storiti ničesar več. Narobe je: To, kar smo dosegli, nam mora služiti v dokaz, da žrtve niso bile zaman. Dosedanji uspeh nam mora biti vspodbuja za intenzivnejše delo. Razširjati se mora list neprenehoma. Pred seboj imamo celo vrsto nalog; izvršitev je pa odvisna od dela na celi črti.

Ivan Kocmur:

Soglašam z vsemi predlogi, ki so podani, toda želim, da ne bi ostali predlogi, oziroma sklepi, ampak da se izvrše. Zgodilo se je že večkrat, da so se sklenile potrebne in koristne reči, ampak sklep je ostal sklep.

Anton Kristan:

Ni mi treba več mnogo besed. Če se je pokazalo v debati kaj nespornostna, to se ni nesreča. Da se je z »Rdečim Praporom« dosegel sufit, nas mora veseliti. Gotovo pa ni zato nihče mislil, da naj se zdaj prekrizajo roke. Vse ugod-

nemu rezultatu predlagamo reforme, ker jih smatramo potrebne za bodočnost. Če se to izvrši, kar danes predlagamo, bo dobil naš tisk tako podlago, da nam bo velik napredek zagotovljen. In izvršilo se bo, naj le današnji zbor sprejme predloge. Glasovanje.

Predlog povečevalca Antona Kristana in dodatni predlog dr. Henrika Tume se sprejmeta soglasno.

Ivan Tokan: Poročati mi je v imenu kontrole, ki je pregledovala knjige in blagajni izvrševalnega odbora in »Rdečega Prapora«, da je kontrola našla vse v popolnem redu in zato predlagam, naj zbor podeli izvrševalnemu odboru in upravi lista absolutorij. Pri tej priliki pa mi bodi dovoljeno nekoliko besed. Kontroliranje nam je pokazalo, da so dohodki stranke, oziroma izvrševalnega odbora, če vzamemo v poštev stanje organizacij, vse premajhni. Od izvrševalnega odbora se zahteva vsak čas to in ono, organizacije se pa ne zavedajo svoje dolžnosti napram eksekutivi tako, kakor bi se morali. Vspehi stranke so zelo odvisni od materialnih sredstev; na to se ne sme nikdar pozabiti. Mi pa imamo organizacije, ki niso storile nič za eksekutivo. To se mora v bodoče izpremeniti. V tem zmislu naj delegatje delujejo v svojih organizacijah. Moj predlog je, da se podeli upravi lista absolutorij za blagajno, izvrševalnemu odboru pa za blagajniško upravo in za politično dela.

Predlog se soglasno sprejme.

Milost:

Točka »časopisje« je zaključena. Kandidacijski odbor bo formuliral svoje predloge; medtem so na razpravi

raznosterosti.

Predsedništvo prevzame: **Miha Čobal.**

Za besedo se je oglasil

Anton Kristan:

Sodrugom je znano, da se je napravil v stranki lani važen korak z ustanovitvijo Delavske tiskovne družbe. V kratkem času svojega obstanka je ta družba, ki je imela prav sinoči svoj občni zbor, dokazala, da je potrebna in koristna. Izdala je celo vrsto brošur, o katerih se splošno priznava, da izpolnjujejo svojo nalogo. Med njimi so nekatere, s katerimi bi se lahko naravnost pobahali. Te izdaje so nam nujno potrebne, če hočemo, da se poglobi socialistično spoznavanje med našim ljudstvom; potrebujemo jih pa tudi, da dobe naši agitatorji več materiala za lastno izobrazbo in za agitacijsko in organizatorično delo. Povdarjati pa moram, da se doslej delavstvo ni dovolj odzvalo vabilom tiskovne družbe. Pogoji za pristop so se napravili tako lahki, kakor je le bilo mogoče. Delež znaša samo 25 kron in ta znesek se lahko vplača v majhnih obrokih, celo po 1 krono na mesec. Iz tega je pač razvidno, da bi bil skoraj vsak delavec lahko član družbe, ki služi delavstvu. Pa tudi izdaje družbe se niso med delavstvom tako širile, kakor smo pričakovali. Poročilo predstojništva resda ni bilo neugodno; toda če pomislimo, da se razširjajo pri drugih narodih tako brošure v stotisoč in več izvodih, smemo tudi pri nas več zahtevati. Sodrugi naj se spomnijo, da koristijo sami sebi, če razširjajo naše knjižnice. Čim večja bo naklada, temveč bo storila za izobrazbo delavstva. Agitirajte torej doma, da se delavci vpišejo v Delavsko tiskovno družbo in da se bolje razširjajo njene izdaje.

Miha Čobal: Preden se zaključi zbor, bi kazalo skleniti, kje naj bo prihodnji zbor. Prej je bila naveda, ozirati se na razne kraje. Toda zdaj se je tudi drugod spoznalo, da je bolj umestno, prirediti strankine zbore tam, kjer je središče stranke. Predlagam torej, naj se vrši prihodnji zbor stranke v Ljubljani.

Vinko Kermolj:

Naši zbori imajo vedno tudi agitacijski pomen. Na Primorskem se naša stranka jako lepo razvija, pa bi bilo umestno, da bi se vršil prihodnji zbor tam. Predlagam Gorico. Vsled nove železnice so tudi zveze ugodne.

Dr. Henrik Tuma:

Lahko bi mi bilo glasovati za Gorico. Kar je navedel sodrug Kermolj glede na razvoj stranke na Goriskem, se vjema; toda če imamo interese cele stranke pred očmi, je bolje, da zborujemo v središču. To se mi zdi umestno tudi zaradi tega, ker bodo vetinoma odposlanci na strankin zbor sočasno tudi zborovalci na občnih zbore tiskovne

družbe in se tako opravi dvoje obenem. Strinjam se torej s predlogom, da bodi prihodnji zbor v Ljubljani.

Ethin Kristan:

V načelu je gotovo mnogo razlogov za to, da se ne prenašajo strankini zbori semintja in Ljubljana je zdaj naše središče. Toda prihodnji redni zbor bo šele v dveh letih in jaz ne maram biti prerok. Najbrže ostaneje razmere take, kakršne so in bo zbor v Ljubljani; toda izključeno vendar ni, da se zgodi kaj, kar bi priporočalo zborovanje v drugem kraju. Izkušnja nam kaže, da taki sklepi itak niso obvezni za vse slučaje. Skupni avstrijski zbori so se zadnji čas vršili vsi na Dunaju, dasi je bilo na prejšnjih zboreh sklenjeno drugače. Predlagam torej, naj se prepusti zadeva izvrševalnemu odboru.

Dr. Tuma:

Temu predlogu se pridružujem.

Glasuje se in se sprejme Kristanov predlog, da določi izvrševalni odbor mesto prihodnjemu zboru.

Ethin Kristan:

Izven političnih organizacij snujejo sodrugi različne kulturne, izobraževalne, športne institucije. To je posledica praktične potrebe, ki se pokaže z naraščanjem stranke. Snovanju takih organizacij, kjer so pogoji zanje, ne ugovarjam. Opozarjam pa, naj se taka društva ne snujejo tako, da bodo visela v zraku, ampak ustanovitelji naj se prej informirajo pri svoji deželni organizaciji, ali pa pri izvrševalnem odboru, da se more tudi to delo koncentrirati.

Mudrovčič:

Vsi vemo, koliko škode dela političnemu in izobraževalnemu delu v naših deželah alkoholizem. Umestno bi torej bilo, da bi se prihodnji zbor bavil tudi s tem vprašanjem in priporočam to izvrševalnemu odboru.

Ivan Regent:

Kandidacijski odsek je sestavil izvrševalni odbor, katerega v imenu odseka predlagam.

(Glej imenik izvrševalnega odbora v uvodu.)

Po kratki debati o potrebi, da imajo člani ožjega odbora sedež v Ljubljani, se glasuje in se sprejmejo kandidati, ki jih predlaga odsek.

Predsednik Miha Čobal:

Dnevni red je izčrpan. Besedo ima

dr. Henrik Tuma:

V imenu zunanjih članov tega zbora imam prijetno dolžnost, da se zahvalim ljubljanskim sodrugom, ki so poskrbeli, da nam je bilo bivanje v Ljubljani tekom teh treh dni ugodno na zboru in tudi izven njega. Prijetni spomin odnašamo s seboj domu, kjer bomo vsi zastavili vso moč v korist stranke, za napredek in za blaginjo delavstva.

Ivan Mlinar:

Sedmi redni zbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke je končal svoje delo. Razpravljali smo o važnih vprašanjih in če so se tuintam pokazala različna mnenja, izvira to iz svobode prepričanja, ki je temelj socialno-demokratske stranke in tista moč, ki nas vodi nezdržema naprej. Ves tok zbora je dokazal, da smo napredovali in da hočemo napredovati dalje in dalje, brez prestanka. O sklepih, ki so se storili tekom treh dni, smemo po pravici trditi, da so važni in dajejo stranki podlago za daljni razvoj. Za realiziranje teh sklepov moramo vsi zastaviti svoje delo in da se bo to zgodilo, nam je porok naša zgodovina, naš proletarski značaj in železni zakoni razrednega boja. Stranka proletariata smo bili in to ostanemo; proletariatu so posvečene vse naše moči in s tem prepričanjem pojdemo od tega zbora na praktično delo, v boj, katerega smo vajeni. Storimo svojo dolžnost vsak v svojem delokrogu, da lahko konstatiramo na prihodnjem zboru nov, še večji napredek. Živila socialna demokracija! (Burni živoklici).

Predsednik Miha Čobal:

Sedmi redni zbor jugoslovanske socialne demokracije je zaključen. Na svidenje na osmem!

Sodrugi, somišljeniki! Zahajajte le v take gostilne kavarne in brivnice, kjer je na razpolago vaše glasilo. . . Agitirajte povsod za **„Rdeči Prapor“!**

Štajersko pismo.

(Z ozirom na deželno konferenco.)

V Celju, 17. marca.

Vabila na štajersko deželno konferenco, ki bo v nedeljo, 28. marca, so razposlana. Večina organizacij in zaupnikov na Spodnjem Štajerskem jih ima že v rokah in upati je, da se bodo vsi odzvali ter s svojo udeležbo omogočili, da dosežemo tudi na Štajerskem večje vspehe. Škodovalo gotovo ne bo, če se zdaj nekoliko pomenimo o konferenci.

Povemo predvsem, da se je doslej na Štajerskem premalo delalo in sicer zadene to vodstvo stranke in domače sodruge. Organizacija jugoslovanske stranke na Štajerskem ni tako konsolidirana kakor bi morala biti. Vzrok je največ ta, da so narodnostne razmere pri nas neugodne in da marsikdo še vedel ni, da pripada v smislu veljavnih strankinih sklepov jugoslovanski socialni demokraciji, temveč se je vse mešalo z deželno organizacijo štajersko, ki ima sedež v Gradcu, kateri da je naloga, organizirati nemške sodruge.

Organizacija stranke po narodih, ki je bila sklenjena na skupnem strankinem zboru, je bila utemeljena in za razvoj socialne demokracije v Avstriji nujno potrebna. Tako se je organizacija izvrševala povsod, le pri nas na Štajerskem je ostalo pri poizkusih. Bila je pa gotovo tudi velika nejasnost o naši moči, katero smo sami podcenjevali. Toda državnozbornske volitve leta 1907 so že pokazale, da nas ni malo. In bilo bi nas gotovo še mnogo več, če bi se bila izvršila politična organizacija, ki bi opravljala potrebno delo med štajerskimi Slovenci.

Vprašajmo se naravnost: ali se je nadejati kakšnih vspehov za našo slovensko socialno-demokratsko stranko, če se konferenca dobro obnese? Da! Pri nas je obilo delavstva, ki že čaka na politično organizacijo. Samo Celje in okolica — Savinska dolina — Pohorje — okolica Maribora — Ljutomer ... Dnevni red konference nam pravi: da se bo ustanovila deželna organizacija slovenskih socialnih demokratov za Spodnji Štajer — gotovo se bo določilo Celje za središče. Če bo mogoče, naj se tudi realizira tajništvo v Celju. Sredstva se bodo dobila na Spodnjem Štajerju samem. Organizacije v Trbovljah, Hrastniku, Zidanem mostu, Brežicah, Celju, Pragerskem, Velenju, Ribnici, Ljutomeru i. t. d. morajo mesečno po določeni kvoti prispevati v ta namen. Nekaj naj da izvrševalni odbor jugoslovanske socialno-demokratske stranke, nekaj štajersko deželno strankino zastopstvo. Pri količkah dobri volji se bo vse to uredilo.

Tudi o tisku bomo razpravljali. Prav tako, Spod. Štajerska mora dobiti svoj strankini organ. Začasno naj bo 14dnevnik. Sedanji „Naprejek“ bo mogel par strani posvetiti specielno Štajerski, pa bi že za začetek šlo. List je potreben, in imeti ga moramo.

O volitvah v deželni zbor v Gradec bo tudi marsikako izpregovoriti. Dotakniti se bomo morali narodnega značaja raznih naših trgov ter nekoliko pogledati na dejanski stan.

Konferenca bo torej velike važnosti. Želeti bi bilo zategadelj, da se je udeležijo vse organizacije po več zastopnikov ter da pridejo tudi posamezni agilnejši sodruzi iz vseh onih krajev, kjer še ni nikake organizacije. Naj ne bo nepotrebnih izgovorov. Pridimo skupaj, porazgovorimo se, napravimo sklepe ter jih tudi takoj začnimo izvrševati!

Vspehi ne bodo izostali. —r—.

Državni zbor.

Razprava o vladni predlogi, ki zahteva vojaške novince, se razvija v pravo politično debato. To so dosegle meščanske stranke s tem, da so odklonile predlog socialnih demokratov, da se otvori debata o izjavi ministrskega predsednika.

V pondeljek je imela zbornica dolgotrajno sejo, na kateri se je nadaljevala razprava o novincih. Prvi je govoril nemški agrarec Jenser, ki je izjavil, da ima njegova stranka zaupanje v ministrskega predsednika.

Potem je prišel do besede sodrug Seitz, ki je z obširnim in jako temeljitim govorom označil stališče socialne demokracije in krepko protestiral proti lahkoumni vojni. Ker je govor v resnici znamenit, ga objavljamo na drugem mestu v celoti.

Krščanski socialc Schachinger je govoril za vlado.

Sodrug Svěčený je povdarjal, da odklanjajo socialni demokratje že zato novince, ker so iz načelnih razlogov nasprotniki sedanjega militarističnega sistema. Socialni demokratje zahtevajo ljudsko brambo in mednarodna razsodišča. Stroški militarizma naraščajo grozovito, vsled česar trpi ne le kulturni, ampak tudi gospodarski razvoj ljudstva, zlasti širokih slojev. Socialna demokracija protestira proti vsakemu poizkusu vojne. Avstrija ne potrebuje prepira s Srbijo; zunanjo ministrstvo, ki ga je provzročilo, ga ima tudi spraviti s sveta. Vladna predloga se ne zmeni z nobeno besedo o skrajšanju vojaške službe na dve leti, dasi je brambovski minister sam povedal, da je načrt reforme že gotov.

Grof Sternberg je bil v splošnem dolgočasen; Čehom je očital, da žive od ruskih rubljev.

Jako mučno opizodo je povzročil rusinski poslanec Trylovskij,

ko je dejal: «Bivši podčastnik Drohomireckij mi je pred leti pripovedoval, da so vojaki njegove stotnije leta 1878. v Bosni razžareli svoje bajonete v ognju in z njimi polagoma morili vjete Bošnjake.

Te nepremišljene besede, za katere ni imel Trylovskij drugega dokaza, kakor pripovedovanje podčastnika, so povzročile velik vihar. Brambovski minister Georgi je planil pokonci, udaril s pestjo po mizi in zaklical: «Ne pripovedujte takih roparskih storij! To so bajke za otroke! Vojske ne dam žaliti! To je laž! Takoj bom odgovoril!»

Minister se je takoj oglašil za besedo ter je izjavil, da se kaj takega nikdar ni zgodilo in da so take reči v avstrijski vojski nemogoče, naj je vojak te ali one narodnosti. Minister je posebno pohvalil rusinske vojake, češ, da ima o Rusinih boljše mnenje kakor njihovi poslanci.

Suštéršič se je kregal s Trylovskim; potem je zahteval

krščanski socialc Lang

več vere pri vojaščini. Tudi dvoboj je zoper vero.

Daszynski: Ampak vojna je verska!

Höger: In duhovniki so poleg! Papež blagoslavlja tudi zastave naših sovražnikov!

Seja se je zaključila ob 3/4 10. zvečer.

V torek je imela zbornica kratko sejo, ker je bil ob 3. sklican železniški odsek. Vzrok je nekam čuden. Navadno se morajo seje odsekov ravnati po sejah zbornice; da se mora plenarna seja prekiniti, ker hoče razpravljati odsek, je vsekakor nekaj novega. Svoboda parlamenta je seveda v prvi vrsti odvisna od njegove volje; videti je pa, da je ta volja precej skromna, ker drugače ne bi bilo mogoče, da bi se vodile seje po željah vlade, namesto po zahtevi parlamenta. Pa tudi dr. Pattai, ki očitno odvarja in zaključuje seje po željah barona Bienenrtha, je čuden predsednik.

Nadaljevala se je razprava o rekrutnem zakonu in sicer je najprej predsednik dr. Pattai izražal željo, da bi govrniki čimbolj krajslji svoje govore. Dejal je: «... Dovolj je, če opozarjam na to, kar naznanjajo danes časniki. S tega mesta nočem obširnejše govoriti o stvari, ampak nekaj visi takorekoč v zraku, da se z obzirom na razmere čimbolj pospeši razprava o rekrutnem zakonu ... Bilo bi prav lepo za zbornico (!), če bi morda že danes mogli zaključiti to razpravo.»

Potem je govoril Fresl,

ki je polemiziral s Sternbergom in dejal, da ga mora vsak pošten Čeh smatrati za lažnivca, dokler ne dokaže svoje trditve, da se trkljajo po Českem ruski rublji. Česke radikalce preganjajo le zato kot veleizdajalce, ker spoštujejo načelo, ki so jih učili Kristus, Viktor Hugo, ruski finančni minister Bloch, Roosevelt in baronica Suttnerjeva.

Hribar je govoril o ljubljanskih dogodkih, o čemer se zmenimo na drugem mestu. O zunanjem položaju je dejal: Naj se sodi o sedanjem nastopu Srbije, kakor se hoče, zameriti se ji ne more, če smatra sedanji trenotek pripraven, da pride iz zagate. Bil bi naravnost zločin, če bi se postavljalo blagostanje narodov na kocko z resnično vojno. Predvsem nam ne more biti vseeno, če se preliva dragocena kri naših sinov za prazen fantom. Previdna vlada mora storiti vse, kar more olajšati mirno rešitev. Srbski narod se je z lastno močjo osvobodil in tak narod zasluži možnost svobodnega gospodarskega razvoja.

Potem se je oglašil ministrski predsednik baron Bienenrth, ki ni povedal takorekoč nič. «Nota, s katero nam je odgovorila srbska vlada, ni izpolnila našega pričakovanja. Hoteli smo Srbiji kar najprijaznejše podati roko in ji dati priliko, da se s primerno jasnostjo izjavi o izpremenbi svoje politike glede na Bosno in Hercegovino ter o nadaljevanju naših gospodarskih odnosov. Na naše odločno vprašanje je Srbija odgovorila z ovinki. Vsekakor nam ne bo mogoče, razpravljati s Srbijo o gospodarskih vprašanjih, dokler nam Srbija ne razjasni zadostno svojih pravih namenov. Ker se nadaljujejo razprave med zunanjim ministrstvom in Srbijo, se moram za zdaj omejiti na te kratke izjave.» Potem je naglašal Bienenrth, da se v organizaciji vojske ne bo nič izpremenilo brez dovoljenja Avstrije.

Za njim je govoril češki agrarec Udržal, ki je najprej polemiziral s Sternbergom in potem kritiziral trozevo. Med njegovim govorom je vstal predsednik in ga prosil, naj govor danes prekine in ga nadaljuje jutri, da se more sestati železniški odsek.

Socialno-demokratski poslanec Freundlich, ki ga preganja sodišče v Visokem Mostu zaradi nekega govora, je izrazil, naj ga parlament izroči.

Ob 3. popoldne se je zaključila seja.

Militarizem in avstrijska politika.

Govor poslanca Seitzja na 4. seji državnega zbora dne 15. marca 1909.

Če je ministrski predsednik, ko je pozdravljal državni zbor, označeval dovolitev rekrutov kot nesporno stvar države in ljudstva, moramo mi nasprotno povdarjati, da je kontingent rekrutov važno politično vprašanje in v tej debati se mora govoriti o razmerju med vlado in parlamentom ter med strankami v zbornici. Stranka, ki hoče zrušiti vlado, ne bi nikdar dovolila rekrutov,

Socialni demokratje pa smo tem bolj prisiljeni, politično porabiti to debato, ker je bil odklonjen naš predlog, da bi se otvorila debata o izjavi ministrskega predsednika. Sklep, s katerim smo bili nadglasovani, je bil prav avstrijski. Stranke na levi so glasovale proti debati kot prijateljice vlade, katerim se je zdela vsaka beseda nepotrebna, gospodje od slovanske zveze pa kot zapriseženi sovražniki te vlade. V resnici je bila za vse skupine merodajna želja, da se prikrijejo vsa preporna vprašanja med njimi in med vlado z gostim pajčolanom. Kot meščanske stranke čutijo seveda vse, da je njih dolžnost, dovoliti rekrute in zaradi tega niso hotele od vsega začetka delati nobenih težav — tudi tiste ne, ki so sovražne sedanjemu ministrstvu. Značilno je pač, da kaže veliko število njihovih pristašev razdvojen značaj; na ljudskih shodih hočejo veljati za zagrižene nasprotnike te in skoraj vsake vlade; celo sovražnike vsega državnega sistema glumijo; obenem pa gledajo postrani tja, kjer vedo, da mora človek kazati

militaristično vdanost,

če hoče ostati

sposoben za ministra,

ker nihče ne ve, kaj prinese jutrišnji dan. (Veselosť.)

Socialni demokratje imamo seveda drugo stališče. Glasovali bomo proti kontingentu rekrutov; v splošnem seveda vsled našega načelnega nasprotja proti sedanjemu sistemu militarizma; posebej pa tudi zato, ker vidimo v vladi, ki ga zahteva,

nevarnost za parlament,

nevarnost za narode,

nevarnost za vso državo.

Dne 26. novembra 1908 se je baron Bienenrth bahal, da je tako močan in tako zmožen, da sestavi koalicio. Dne 5. svečana 1909 pa je pripravilo njegovo spretno vodstvo stvar tako daleč, da so bile stranke do skrajnosti naščuvane druga proti drugi, da o koalicijski sploh ni bilo več govora in vsakdo je vedel, da dobi ministrstvo pri glasovanju o dispozicijskem fondu nezaupnico.

V tej sili so se prikazali baronu Bienenrthu, kakor vsakemu pobožnemu človeku,

angeli varuhi

v podobi gospodov Choca, Lisega, Fresla in tovarišev (veselosť), angeli varuhi, ki so mu pomagali iz zagate. Zakaj to se mora takoj povedati, da je Bienenrth zaključil parlament dne 5. svečana, torej v dobi, ki je najvažnejša za parlamentarno delo, v dobi, ki je bilo treba vztrajnega dela, da bi se doseglo uvrščenje parlamenta in da bi zbornica postala zmožna za izpolnitev svojih

socialno-političnih nalog.

Zaradi svojega malenkostnega obstanka je prav v tem trenutku ustavil parlament po sili. To ni bila le nezasišena frivolnost, ampak tudi zločin nad parlamentom, s katerim je jasno pokazal, česa je zmožen on in njegovo ministrstvo. Predvsem pa je bil to zločin nad onimi ljudskimi sloji, ki nujno zahtevajo delo tega parlamenta in katerih zastopniki so pripravljeni, izvršiti to delo. Ta zločin je bil le tako mogoč, da so mu Choc in tovariši držali lestvo, da so s svojim koncertom zaglušili glas pameti in da so pri nekaterih naivnih ljudeh obudili mnenje, kakor bi bil baron Bienenrth še poraben državnik, ki zna popolnoma izvršiti svojo nalogo.

Naj je bil njegov govor pri otvoritvi parlamenta konstitucionalen: Mi ne verjamemo njegovim zagotovilom. Mi ne verjamemo, da hoče v vsakem slučaju ustavno vladati. Značilno za njegovo mišljenje ni to, če hoče tudi parlament, ampak če je pripravljen in če more tukaj izjaviti, da hoče parlament v vseh razmerah in da noče

v nobenem slučaju vladati brez parlamenta.

Tega pa nismo slišali v njegovem govoru. Ministrski predsednik, ki ima v desnem žepu načrt za konstitucionalen govor, v levem, bližje srcu, pa morda že zopet dekret, s katerim hoče zaključiti državni zbor, — tak ministrski predsednik pomeni nevarnost za državo in je kratkomočno nemogoč.

Zaključenje državnega zbora je nekaj izvenrednega, če se rabi, da se omogoči bankrotni vladi življenje.

V oficioznem časopisju smo brali, da je parlament nesposoben za delo. Zakaj? Ker je med 516 člani morda šest ali osem obupnikov brez vesti in brez čuta odgovornosti? Proti vsem tem trditvam se mora pribiti, da je bila ta zbornica splošne volilne pravice dolgo

sposobna za delo,

da je sposobna za delo in da ostane taka; da je le tedaj nesposobna za delo, če je nesposobna vlada trmasta in hoče voditi parlament, ne da bi mogla opraviti to delo.

Če so se zdele baronu Bienenrthu težave prevelike, bi bil imel

konstitucionalno izbero:

demisionirati ali pa razpustiti parlament. Ena in druga je postavno. Če se čuti dovolj močnega, da bi apeliral na narode, naj stori to. Če pa on in njegova politika ne moreta prenesti kritike splošnega ljudskega glasovanja, tedaj bi se moral

v tem trenutku in prav z ozirom na zunanji položaj parlament rešiti vsaj nevarnosti, ki je v obznanju Bienenrthovega kabineta. Vlada, ki diši po prelomu ustave, je

trajna provokacija

za parlament splošne volilne pravice.

Socialni demokratje smo varovali v časopisju, na shodih in tudi v delegaciji pred

vojno nevarnostjo;

varovali smo pred žrtvovanjem milijard denarja ter tisočerega dragocenega človeškega življenja. Našega glasu pa niso hoteli slišati. Velemodrijane naše zunanje politike bi bilo treba vprašati danes: Kdo je imel takrat prav — oni ali mi? Morda se niso niti zavedali težkih posledic svojega koraka; toda tem težja je njihova krivica. Od leta 1878. imamo Bosno v svoji posesti; izpremenili smo naslov, v naših razmerah do te dežele se ni nič izpremenilo. Upravljamo jo kakor doslej; svoj denar in svoje vojake pošiljamo tja kakor doslej; lahko izgubimo anektirani provinci v slučaju nesreče kakor doslej, lahko da jih ne izgubimo kakor doslej. Bosanske kmete damo izkoriščati od ogrske oderuške agrarne banke, kakor bi bilo lahko brez aneksije. (Veselo.) Le eno se je izpremenilo, kar je res značilno za naš vladni sistem: Narodu v Bosni, ki je imel pravico do ustave, smo dali — anketo, iz katere so bili povrh tega še delavci in socialni demokratje sploh izključeni, o čemur se bomo že še pravočasno pomenili! Izpremenilo se ni torej z aneksijo nič; a

koliko je veljalo?

Ne bom govoril o zunanjih težavah, v katere smo zabredli, ampak ostanem le pri finančnih žrtvah. Doslej smo plačali Turčiji 54 milijonov odškodnine, na jugu pa nosimo bremena za celo armado. Za oboroževanje se je izdalo

najmanj 300—400 milijonov

kron in najeti smo morali sila neugodno državno posojilo. Vojaki, ki so že odslužili tretje leto, bodo morali doprinesati še nezasišano žrtve in služiti tam doli še četrto leto.

Slišali smo te dni ministra za notranje zadeve tarnati o protimilitaristični propagandi. Napolnilo se je nekoliko člankov, nekoliko govorov ne povsem zrelih ljudi, in iz tega se je napravila afera, proti kateri se mora klicati državni pravdnik. Kake resne propagande pri nas gotovo ni. Če je antimilitaristična propaganda, tedaj je ne delajo nezreli mladeniči, ampak naša vojna uprava. Cenjena vojna uprava naj se enkrat zamisli v položaj vojakov, ki so že izračunali dan in čas, kdaj da bodo prosti, pa jih drže zdaj še četrto leto. Vojna uprava naj si domisli, kaj se godi v dušah očetov, mater, bratov in sester teh vojakov. Recite, kar hočete, tega ne morete utajiti, da so vse žrtve v kričečm nasprotju s tem, kar smo dosegli in kar moremo sploh kdaj doseči.

In te žrtve se zahtevajo od nas v dobi

najžalostnejših gospodarskih razmer,

v dobi, ko pretresajo hude krize našo industrijo, ko se razširja brezposelnost, ko mora tisoč in tisoč proletarcev rotati od tovarne do tovarne in beračiti za delo, pogostoma za tako delo, ki ne odgovarja njihovemu poklicu in njihovi zmožnosti, le da bi zaslužili najnujnejše za svoje družine. Znano vam bo morda, da se vrtava v premogokopih, n. pr. v Ostavi dve praznični sihi na teden; v industriji železa se je znižala mezd; v tovarnah za lokomotive grozi brezposelnost; v predilnicah se je delo skrčilo za 16 odstotkov; v lesni, kožni, steklarski, kemični in porcelanski industriji, pa tudi v stavbinski in grafični obrti se razširja brezposelnost, in nevarnost je, da se kriza še poveča. In strah pred vojno ovira vsako novo ustanovitev in vsega podjetniškega duha.

Dalje priht.

Politični odsevi.

Na seji klubskih načelnikov v sredo je ministrski predsednik baron Bienenrth se enkrat kratko pojasnil zunanji položaj. Rekel je, da bo poslanik Forgach se enkrat interveniral pri srbski vladi. Od tega odgovora, na katerega bo avstro-ogrška vlada počakala, je odvisna odločitev o vojni in miru. Priznati je treba, da je položaj veličen in kritičen. Baron Bienenrth je obljubil, da bo parlament redno obveščal o zunanjem položaju.

Nekateri državnozborniki odseki so se konstituirali. V snežniškem odseku je izvoljen dr. Šušteršič za predsednika. V proračunskem odseku je dr. Chiari predsednik; podpredsedniki so dr. Kramar, dr. Fuchs in sodrug Némec. V odseku za zivinske bolezni je predsednik sodrug Kotlač, zapisnikarja Kopp in sodrug Schlössnik. V brambovskem odseku je Pogačnik predsednik. V socialno-političnem odseku je predsednik dr. Mayr, podpredsedniki so sodrug Elderscher, potem dr. Stojan in Kroy.

Železniški odsek je razpravljal o podražavljenju privatnih železnic. Ta odsek je že pred začetkom državnega zbora opravil lep kos dela in ker je sestavljen iz istih članov kakor prej, so socialni demokratje predlagali, naj nadaljuje tam, kjer je končal pred zaključanjem, da se ne za-

pravlja čas z nepotrebnim ponavljanjem. Nemški poslanec Pergelt je pa na vsak način hotel imeti še enkrat generalno debato. Ker pa meščanski Nemci podpirajo vlado, ne pravi živ krst, da je čas drag!

Ogrska kriza, ki je bila že zelo huda, je nekoliko utihnila; nedolžna duša bi celo mislila, da je v budimpeštanskih ministrstvih in v ogrskem parlamentu v vsakem oziru najlepša sloga. To je pa pomota in hudobni jeziki razlagajo sedanjí mir s tem, da do 9. aprila ne sme pasti sedanji kabinet, ker dobe ogrski ministri šele po treh letih službe — penzijo. Tretje leto pa poteče tistim, ki so zdaj prvič ministri — med njimi je tudi Franc Košut — šele 9. aprila. Tudi to je patriotizem.

Rumunska vlada je odpovedala trgovinsko pogodbo z Avstro-Ogrsko. Dokler se ne sklene nova, velja sedaj avtonomni carinski tarif.

Bolgarsko-turški sporazum. Bolgarska vlada je dobila iz Petrograda obvestilo, da se je doseglo s turškimi ministrom zunanjih del Rifaat pašo popolno sporazumljenje glede spora z Bolgarsko in sicer na tem-le temelju: «Turčija sprejme 125 milijonov kot odškodnino s strani Bolgarske; 2. od te svote dobi primerno odškodnino orientška železnica za rumelijsko progo in 3. Rusija bo črtala toliko anuitet turške vojne odškodnine, ki so potrebne, da se kapitalizirano po 5% dobi svota 125 milijonov kron.

Novi ladji avstrijske vojne mornarice. Letos spuste v morje oklopnjaki «Radecki» (14 500 ton) in hitro križarko «Admiral Spaun» (3500 ton).

Strokovni pregled.

Zveza pekovskih delavcev podružnica Trst ima svoj VI. redni občni zbor v nedeljo dne 21. marca t. l. ob 10. predpolodne v dvorani „Delavskega doma“ ulica Boschetto št. 5. I. nadr. s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje poročila zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo o delovanju in računsko poročilo pretečenega leta. 3. Pekovski varstveni zakon v državnem zboru in njega nasprotniki. 4. Volitev odbora in kontrolne komisije. 5. Raznosterosti. Ker pa je dnevni red zelo važnega pomena, je pričakovati mnogobrojne udeležbe.

Domače vesti.

Auf nach Belgrad! Človeku je, kakor da posluša pesem o princu Evgenu, če mu je priroda dala dovolj lahkoumne krvi. „V Belgrad!“ kličejo bojeviti petelini v Avstriji, ki niso ne za dlako boljši od belgrajskih hujšakačev, želečih za vsako ceno vojno, da bi v svojem narodu pogoltnila to in ono, kar bi rado ostalo brez kontrole. Veliki patriotje v Avstriji udrihajo z jeziki po Srbih in trobijo po svetu, da je samo onkraj Save blaznost doma. Pa vendar imamo tudi v Avstriji tega blaga več nego je prav: „Auf nach Belgrad“ kliče Danzerjeva „Armee-Zeitung“ in kaže tako, da imamo tudi v črno-rumeni državi hujšakače, ki se ne zavedajo nikakršne odgovornosti in ki nimajo vesti. V glavah kadetnih učencev se morda odraža vojna s Srbijo kakor izprehod v Belgrad, na katerem igra vojaška banda in se semtertja kaj strelja kakor na žegnanju. Nedoraslim vročkrvnežem se ne zamerijo take fantazije, ampak če ščujejo na tak način listi, ki hočejo veljati za resne, je to naravnost zločin. V prijetno zakurjeni in komodno opremljeni redakcijski sobi se lahko zapiše „V Belgrad“. Ampak tisti, ki bodo morda morali marširati, ne da bi vedeli zakaj in čemu, ne bodo imeli izprehoda, in onim, ki se ne vrnejo s krvave promenade, ne povrne mladega življenja nobena „Armee-Zeitung“, vdov in sirot, ki ostanejo brez hranitelja, ne potolaži noben zanešeni hujšakač. V dobi, ko je na kocki tisočero življenje in zdravje, ko visi meč nad bodočnostjo nešteti družin, je desetkrat treba mirne krvi in kdor v taki dobi brezvestno ščuje na vojno, le da bi kak lajtnant hitreje avanziral, ni patriot, temveč blaznik ali pa hudodelec.

Poslanec Ivan Hribar je v državnem zboru, ko je govoril o rekrutnem zakonu, omenil tudi septembrske dogodke v Ljubljani. Kritiziral je ravnanje lajtnanta Maierja ter je dejal: „Iz izpovedbe lajtnanta Maierja je razvidno, da je hotel prelivati kri.“ Na to se je oglasil znani nemško-nacionalni poslanec Marckhl s Stajerskega: „To je nezasišano očitanje! Vi niste storili svoje dolžnosti.“ — Septembrski dogodki ne delujejo več kakor lani, ko so bili sveži. Življenje sploh nima navade, da bi se ustavljalo na katerikoli postaji, temveč hiti dalje in dalje ter izziva vedno z novimi dogodki, vedno novo zanimanje. V Avstriji pa je v toku večne izpremembe vendar nekaj stalnega, kar kljubuje času in razumu; to je narodnjaški predsodek, ki presoja vso svetovno zgodovino s svojega bornirnega stališča. Po idejah nemškega nacionalca se je zgostila megla plinov in se je iz nje razvil v nepreglednih milijonih let solnčni svet edino zato, da more Nemec ob vrčku piva peti „Wacht am Rhein“ in zaničevati druge narode; po modroposlovju slovenskega nacionalca je Eva posegla po sadu spoznanja zato, da se bo tisoč in tisoč let pozneje osnovala „N. D. O.“ in da se bodo Slovenci pri cvičku lahko narodno priduševali. V Ljubljani je dne 20. septembra tekla kri, a ker so obležali Slovenci, mora Marckhl v državnem

zboru glumiti patriota in zagovornika cestnega streljanja. Kaj bi pravi nacionalist mislil na to, da so puške slepe in da enaka krogla, kakršna je včeraj uničila slovensko življenje, jutri lahko ubije Nemca, Italijana, Poljaka? Nesreča, ki zadene nasprotnika, je v očeh patentiranega nacionalista vselej opravičena. Zakaj nacionalista ne vodi nikoli razum in čut pravičnosti, ampak šovinizma se napije kakor žganja in potem tudi ravna kakor da je alkoholiziran. Pa je vseeno, kako je nacionalizem pobarvan.

«Slovenčeva» poročila so najbolj zanimiva, kadar govore o socialnih demokratih. Poročati v takem slučaju objektivno, je klerikalnemu glasilu kratkomočno nemogoče. V pondeljek je govoril v državnem zboru poslanec Seitz, ki šteje med najbolj prevdarne člane zbornice in njegove govore poslušajo tudi nasprotniki z resnim zanimanjem. Seveda je g. Žitnik, ki strelja v «Slovencu» svoje reporterske kozle, modrejši, pa poroča tako-le:

«Soc. dem. Seitz pa je zajahal pol konja ter z ostrogami obdelal voditelja vnanje politike barona Aehrenthala in barona Bienenrtha kot voditelja notranje politike. Posl. Seitz ni nikdar izbirčen v besedah, danes pa sploh ni omejeval toka svoji zgovornosti. Posebno se je hudoval na Aehrenthala, ker je pretrd nasproti srbskim zahtevam. Hudoval se je na barona Bienenrtha, ker je bil petega svečana zaključil državni zbor. Mlatil je po agrarcih, češ, da se rede ob žuljih tovarniških delavcev in da sedaj vladajo v državi. Posl. Seitz dobro ve, da so naši kmetje veliko večji reveži nego njegovi delavski volivci. Navzlic temu pa udriha po agrarcih, ker to zahteva izročilo soc. dem. šole. Enkrat, dvakrat človek še prenese te prazne fraze; s časom pa postanejo neslane in smešne.»

S takim poročilom se ne bomo nič prerekali. Ampak v današnji in prihodnji številki najdejo čitatelji znameniti Seitzov govor, pa lahko sami sodijo, kako resnicoljuben je «Slovenec».

Tržič 17. sušca. Ljubljanska dnevnikarja «Slov. Narod» in «Slovenec» sta te dni prinesla poročilo o shodu uradnikov slov. denarnih zavodov, ki je bil sklican v svrhu, da se organizirajo. Z velikim zanimanjem smo brali, da se bodo organizirali tudi slovenski bančni in posojilniški uradniki na — mednarodni podlagi, da bodo ustanovili podružnico Reichsvereina. V duhu smo gledali Ribnikarjevega Dolfeta, kakšen obraz je naredil, ko je zvedel za sklep slov. bančnih in posojilniških uradnikov. Gotovo je začutil to kakor zaušnico na svojem narodnem obličju. Veseli smo bili pa mi, kajti mi smo že tudi mednarodno organizirani v naših zvezah — uradniki gredo za nami. Dolf Ribnikar se pa jezi; «N. D. O.» mu ostaja le za plese in veselice. — Tovariši tržički! Prava organizacija delojemalcev je mednarodna, ker so interesi delojemalcev mednarodni. Če hodi Ribnikar z «narodno» organizacijo okrog nas, nam hoče le škodovati. Proč z njim! Na ljubljanskem gradu naj se zabava z zelenim Jurjem — nas Tržičane pa naj pri miru pusti s svojim farbanjem!

Na nepravem mestu se je oglasil posl. Hribar, ko je hotel spraviti septembrske dogodke pred sodišče državnega zbora. Prav je bilo, da jih je omenil, ko se je debatiralo o rekrutih; sedanjí militarizem in septembrski dogodki so gotovo še v ožji zvezi, nego je pokazal Hribar. Tudi je bil on v prvi vrsti dolžan, da se je oglasil kot ljubljanski župan. Toda kot član državnega zbora bi bil moral že pogledati opravilnik, preden se je oglasil s predlogom, ki je bil že ob rojstvu mrtev. Hribar je namreč pripovedoval, da so v letih 1848 in 1849 Slovani rešili Avstrijo — lahko bi bil se dodal, da so, žal, pomagali rešiti absolutizem — in potem je priporočal resolucijo, ki poziva vlado, naj poroča državnemu zboru o vspehu preiskave, ki se je vodila o ravnanju vojaštva v septembrskih dnevih. Poziv je gotovo umesten. Potrebno je, da vlada pove, kaj je dognala preiskava in da dobi državni zbor priliko, izreči sodbo. Toda dr. Pattai ni dal resolucije na glasovanje, ker dovoljuje državnozbornski opravilnik v § 35 pri prvem citanju vladnih osnov samo take predloge, ki izrekajo, kateri komisiji naj se odkaze osnova. Hribar je torej vložil resolucijo, ko bi bil moral vedeti, da ostane brezpredmetna. Stvari, ki je važna, pač ne morejo koristiti take nerodnosti.

Sneg in plazovi. Po Koroskem se vedno pada sneg; po nekod ga je padlo tri metre visoko, n. pr. v Rablju, in vsega skupaj to zimo čez pet metrov. Južna železnica je otvorila ves promet že spet na progi Maribor-Franzenstefte, državna železnica vsaj osebni promet, razven brzovlakov, na progah Celovec—Trst in Beljak—Trbiž—Ljubljana. Seveda imajo vlaki še dosti zamud. Tovarni vlaki se ne morejo voziti nikjer med Celovcem in Gorico in Vidmom. Sliši se, da je pri vsem tem v Gorici najlepše solnčno vreme. Na progah Beljak—Podrožica in pa Trbiž—Bela (Pontafel)—Videm se noben promet ni mogoč. Pod Čemernico namreč blizu Podrožice so plazovi zasuli in poškodovali železne tire in vrgli iz njih dve lokomotivi, istotako pri Ukvah, kjer leži tovarni vlak zraven proge, napolnjen z laškimi sočivjem. Na istem mestu je v snegu običal tudi luksuzvlak Nica-Dunaj in vlak, ki mu je prišel na pomoč. Zgodilo se je povsod pri izkopanju dosti nesreč ker so plazovi zasipali delavce.

Podražanje čevljarških izdelkov. Društva avstrijskih čevljarških tovarnarjev razpošiljajo sledeče okrožnice: Ker se že nekaj časa sem cene usnja neprenehoma povišujejo in so se tudi vse druge čevljarje potrebne reči znanstno podražile, smo bili primorani, tudi mi naše izdelke povišati v ceni. Podpisana so društva iz Češke, Dunaja, Moravskega in Šlezije.

Zopet samomor vojaka. V vojašnici na Travniku v Gorici se je vstrelil s puško v srce 22 letni vojak 47. pešpolka, po imenu Ivan Proš, doma s Štajerskega. Bil je takoj mrtev.

Strašna nesreča se je zgodila dne 2. sušca v Lukavi na Koroškem. Zjutraj ob 3 uri se je vdrl velik plaz na severni strani vasi in je priletel čez potok Tratnik na hiše. Porušil je 2 hiši, 2 skednja, 3 mline in 1 delavnico. Nadučitelj Geissler je rešil samo sebe in 16 letno hčer, žena in 3 otroci so mu našli smrt pod snegom. Sam leži od strahu hudo bolan v samostanu. Razun teh so se še zadušili pod snegom gostilničarka Unterlugauer in kmetica Gazgenberger, ter miz. pomočnik Maier. Rešil se je pa miz. vajenec, ki je spal poteg zadnjega.

S hodnika padel je v Ločniku na Gorškem Jožef Toroš tako nesrečno, da se je ubil.

O skrivnostnem dogodku v Celju piše „Narodni Dnevnik“. Nedavno je prišel v sobo pisarniškega vodje tuk. okrožnega sodišča Bergoča znani sevniški sodnik S. — Nekaj trenutkov po njegovem vstopu so čuli uradniki v sosednih sobah strel. Dognalo se je toliko, da se je S.-u sprožil revolver in se je krogla zarila pod mizo v tla. Natančneje se ta slučaj ni pojasnil; niti toliko ni znano, zakaj je sodnik sploh prišel v urad z nabasanim revolverjem. Državno pravdnštvo se za taka dejanja ne utegne brigati. — Sodnik S. pa bo letos o Veliki noči spet ravno-dušno obsojal kmečke fante, ki bodo streljali preblizu hiš in ljudij. Za kmečke fante je to namreč po kazenskem zakonu prestop.

Fata morgana. Kakor se poroča, so baje videli ljudje v Moškanjih pri Ptujju minulo nedeljo izvanredno prikazen na nebu. Pokazala se je nenadno trdnjava in sicer tako jasno, da so se razločevale cevi topov in signali z zastavicami. Videli so se tudi vojaki, ki so nosili trame za gradnjo mostu. Zanimiva prikazen je trajala tričetrt ure. Praznoverni ljudje so prepričani, da je vojska neizogibna.

Sporazum Avstrije s Turčijo.

Poročali smo že, da se je med Avstrijo in Turčijo dosegel sporazum zaradi Bosne in Hercegovine. Diplomatična pogodba obsega sledeče:

1. Avstro-Ogrska se odpove Sandžaku.
2. Turčija prizna aneksijo Bosne.
3. Tisti Bošnjaki in Hercegovci, ki se sedaj nahajajo v Turčiji, kakor tudi tiste v Bosni mimo-grede ali stalno se nahajajoče osebe, ki so doma iz različnih delov turškega cesarstva, obdrže svojo osmansko nacionaliteto. V Bosni in Hercegovini rojeni, oziroma v Bosno pripadajoči muslimani se bodo lahko kakor doslej v mejah bosenskih postav izseljevali v Turčijo in oni se smatrali za osmanske podanike. — Smeli bodo — kakor tudi oni Bosanci, ki se zdaj nahajajo v Turčiji — svobodno razpolagati s svojimi nepremičnim imetjem v Bosni. Tisti muslimanski Bosanci pa, ki se podajo v Turčijo, ne da bi imeli namen, se naseliti v nji, veljajo za avstro-ogrške podanike.

4. Bosenski muslimani uživajo popolno versko svobodo in državljansko enakopravnost. Ime sultanovo ostane, ker jo kalif vernikov tudi nadalje imenuje v javnih molitvah. Vrhovni poglavar bosenskih muslimanov je, kakor dozdaj, carigradski Šejk-ül-Islam, ki sme z njimi svobodno občeati v verskih rečeh.

5. Avstrija plača Turčiji za njeno državno posest v Bosni 2 1/2 mil. turških funtov v zlatu 15 dni po ratifikaciji tega protokola.

6. V teku dveh let po ratifikaciji sklene Avstrija s Turčijo trgovinsko pogodbo, če jo sklenejo tudi druge vlasti. Med tem dovoli Avstrija, da Turčija 15 dni po ratifikaciji zviša vrednostno carino od 11 na 15%, dalje dovoli, da uvede Turčija nove monopole, oziroma užitek davek od pe-troleja, cigaretnega papirja, vžigalic, alkohola in kart. To vse seveda pod pridržkom, da se carina in monopoli nanašajo enako tudi na uvoz iz drugih držav. Turška monopolna uprava bo obvezana gotov odstotek monopolskega blaga naročiti v Avstro-Ogrski.

7. Avstrija odpravi svoje pošne urade v Turčiji tam, kjer ni drugih inozemskih; drugod jih je voljna odpraviti, kadar jih odpravijo tudi druge velevalsti.

8. To velja tudi za kapitulacije in sodne pred-pravice avstrijskih konzulov. V to svrhu bo treba konference.

9. Ratifikacija protokola na Dunaju in v Carigradu se mora izvršiti najkasneje v teku dveh mesecev. Po ratifikaciji stopijo določbe v veljavo.

Trdi se, da sta Avstrija in Turčija sklenili tudi tajno pogodbo glede na Sandžak. Obe velevalsti da bosta druga drugo podpirali, da Srbija ne zasede Sandžaka. Veliki vezir je izjavil, da sta se Avstrija in Turčija sporazumeli, da se Srbiji ne dovolijo nobene teritorialne, pač pa gospodarske koncesije.

Drože! Kvas!
Svoji k svojim!

Priporočam se slovenskemu občinstvu, pekovskim mojstrom in trgovcem, naj kupujejo in naročajo edino

CIRIL-METODOVE DROŽE

najboljše kakovosti in po nizki ceni. Nobeden gg. pekovi in trgovci naj bi ne ostal odslej brez tega blaga, ki se prodaja naši potrebni šolski družbi v korist.

Naročajte vsi žitne drože edinole od domačega narodnega izdelovalca

Maksa Založerja v Ljubljani
v lastni hiši, Kladezne ulice št. 17. Rečne ulice št. 5.

Gostilna pri „Panju“ Vegove ulice

Naznanjam slav. občinstvu, da točim izvrstno

namizno vino

po sledečih najnižjih cenah:

Vis, belo	pol litra 28 hel.
» črno	» » 28 »
Istrsko	» » 32 »
Rebula	» » 32 »
Rizling, goriski	» » 36 »
Muskatelec	» » 40 »
Dolenjec	» » 40 »
Marsala	» » 80 »
Pelinkovec (Wermouth)	» » 80 »

Od 25 litrov naprej še ceneje.

Za pristnost vina se jamči.

Za obilen obisk se priporoča

10—6

Leonardo Galante

gostilničar pri „Panju“.

Dobi se tudi tu- in inozemska vina v steklenicah po najnižjih cenah.

KAVARNA „Unione“ v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom naj-topleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

52—2

Nova Lenasi & Gerkman Nova
slovenska trgovina **Ljubljana** v vogal Stritarjevih in Lingarjevih ulic
slovenska trgovina
priporoča
za pomlad in poletje
vsakovrstno sukneno, volneno in platneno blago.
Cene solidne in postrežba točna.

24—5

Darila.

Za volilni sklad so darovali ljubljanski tiskarji zbrani na zaupnem shodu pri „Levu“ 7 K. Lepa hvala!

Našim rodbinam priporočamo
Kolinsko cikorijo!

Pozor! 50.000 parov čevljev!
4 pare čevlje za K 7.—.

Po nakupu velike množine čevljev prodajam čevlje po zelo nizki ceni. Prodajam vsakemu 2 para moških in 2 para ženskih modnih čevljev iz rujavega ali črnega usnja z nabitimi modnimi podplati, elegantni, po najnovejši fazoni. Velikost po številu. Vsi 4 pari stanejo samo K 7.—. Razpošilja se po po-zvetju. Zamena dovoljena ali pa se denar vrne.

P. Lust, razpošiljalnica čevljev, Krakov
št. 285.

2—1

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, slamo-reznice, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edino le pri

FR. STUPICA

v Ljubljani, Marije Terezije cesta
št. 1., Valvazorjev trg št. 6.

In zakaj: zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najboljše sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo trdko pri nakupu **stavbenih potrebščin**, portland-cementa, travert, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic i. t. d.

24—12

Svoji k svojim!
Lud. Černe
zlatar in trgovec z urami
ter zapriseženi sodnijski cenilec
Ljubljana, Wolfve ulice 3.
Izborna zaloga briljantnega blaga,
zlatnine, srebrnine in raznih ur.
Častna delavnica
za popravila in nova del a,
Cene najnižje. Solidna postrežba.

Telefon št. 177
52—31
L. Tomažič
zaloga piva
v Spodnji Šiški pri Ljubljani.
Gosp. gostilničarjem in p. n.
slavnemu občinstvu priporočam
zagrebaško in
češko pivo

Telefon št. 177

Samo pri L. Pevaleku

LJUBLJANA :: Židovske ulice št. 4.

Velikonočne in =
druge razglednice.

od 4 vinarjev naprej.

Na debelo cene brez
:: konkurence. ::

Istotako vse merkantilne
= tiskovine =
po čudovito nizkih cenah.

Delavske razglednice

:: za I. majnik. ::

Samo pri L. Pevaleku

LJUBLJANA :: Židovske ulice št. 4.

BLUZE

v težki svili, volni in drugim modnim blagom, v krasnih modelih, naj-novejša modna krila, kostume, dežne plašče, otroške obleke, krstno opravo, prepdasnike, vsevrstno perilo in druga oblačila. Naj-finejše otroške kapice, klobučke, plaščke, parške modro, nogavice, rokavice, jopice in druge pletenine. — Fine zavrtnice, naramnice, ovratnike, srajce in drugo perilo za gospode priporoča največja narodna konfekcija

M. Krištofič-Bučar

Stari trg 28 Ljubljana Stari trg 28

Zunanja naročila se izvršujejo takoj in ceno. Cene radi male režije brez konkurence. 52—17

Katinka Widmayer

trgovina pri 'Solnou' za vodo

Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo

45—6

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezanje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne 'peče' vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celuloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene.

Prva slovenska ::

:: modna trgovina

za gospode

Engelbert Skušek

Ljubljana

Mestni trg št. 19

se najtopleje priporoča.

104—45

Klobuke, cilindre
in čepice

v najnovejših fazonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo št. 2.

52—19

Globoko izpod cene

prodajam zaradi pomanjkanja prostora ravno došle spomladne in letne obleke, površnike, dežne plašče za gospode in dečke. Najmodernejša konfekcija za dame in dečke.

Konfekcijska trgovina
v Ljubljani

A. Lukič

52—21

Pred škofijo št. 19.

J. Grobelnik, Ljubljana

Ker sem oddal trgovino na debelo, uljudno sporočam, da sem znatno povečal svojo manufakturno trgovino na drobno, Pred škofijo št. 1.

Lepe novosti za
damske obleke in bluže.

Schrollovi sifoni.

Čisto platno.

Namizno perilo in
robci.

10—2

Nakupil sem osebno na Dunaju,
Bruno po brezkonkurenčnih cenah
sukno za moške obleke in po-
vršnike

že od K 2.— naprej do naj-
finejših vrst.

Velika

zaloga preprog,

zaves, garnitur

in odev.

Predno nakupite letnega blaga, blagovolite si ogledati mojo veliko, na novo založeno zalogo in pa zahtevajte vzorce. — Prepričali se boste, da kupite ceno in dobro!

Največja zaloga, najboljša in najcenejša trgovina za naročevanje ozir. nakupovanje

Čopčev za pleskarje, sobne slikarje, zidarje, mizarje.

Lakov, pristnih angleških za vozove.

Emajlne prevlake, pristne, v posodicah po 1/4, 1/2, 3/4
in 1 kg. 104—28

Jantarjeve glazure za pode. Edino trpežno in naj-
lepše mazilo za trde in mehke pode.

Voščila, štedilnega, brezbarvnega in barvnega za
pode; najcenejše in najboljše.

Rapidola, pripravljena za vsakovrstne prevlake.

Brunolna za barvanje naravnega lesa in pohištva.

Olje in mazilo za stroje, olje proti prahu.

Ustanovljeno
l. 1832.

Adolf Hauptmann v Ljubljani

Ustanovljeno
l. 1832.

I. kranjska tovarna oljnatih barv, firnežev, lakov in steklarskega kleja.

Masčobo za usnje.

Oljnatih barv, priznane najboljše.

Oljnatih barv v tubah, g. dr. Schönfelda.

Firneža, prirejenega iz lanenega olja, kranjskega.

Steklarskega kleja, pristnega, zajamčeno trpežnega.

Glpsa, alabasterskega in steklasturnega.

Karbolineja, najboljše.

Fasadnih barv za apno.

Barv, suhih, kemičnih, prstenih in rudninskih.

Kleja za mizarje in sobne slikarje.

Vzorci za slikarje, najnovejših.

Ustanovljena 1847.

52—13

Ustanovljena 1847.

Čovarna pohištva J. J. Naglas

Turjaški trg št. 7 :: LJUBLJANA :: Turjaški trg št. 7

Največja zaloga pohištva za spalne in jedilne sobe, salone in go-
sposke sobe. Preproge, zastorji, modroci na zmeti, žimnati modroci, otroški vozički i. t. d.
Najnižje cene. Najsolidnejše blago.

Razglas.

Načelnštvo okrajne bolniške blagajne v Zagorju razpisuje v zmislu § 28 pravil

volitev delegatov in zastopnikov

V Zagorju se voli dne 28. marca t. l. Delojemalci volijo 40 delegatov, delodajalci pa 14 zastopnikov. Volitev se vrši v rudniški restavraciji. Delojemalci volijo od 8. do 10. dopoldne, delodajalci pa od 2. do 3. popoldne.

V Litiji se voli dne 25. marca t. l. in sicer volijo delojemalci 12 delegatov, delodajalci pa 12 zastopnikov. Delojemalci volijo od 9. do 10., delodajalci od 10. do 11. dopoldne v gostilni gospe pl. Wurzbach.

V Zagorju volijo blagajniški člani iz občin Zagorje, Aržiše, Kotredež in Št. Lambert; v Litiji volijo vsi drugi blagajniški člani iz občin sodnih okrajev Litija in Višnjagora.

Volilno pravico ima vsak 24letni, kateri je bil koncem februarja 1909 član okr. bolniške blagajne. Voli se z legitimacijami.

Zagorje, dne 1. marca 1909.

4—3

Miha Čobal, načelnik.

Kmečka delavska
gospodarska zadruga
v Dobravljah, Goriško.

Registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Ustanovljena l. 1908.

Vino se pošilja od 56 litrov naprej
po jako zmernih cenah.

Podpisano se tem potom zahvaljuje
dosedanjim vinskih odjemalcem, po-
sebnemu občenemu konsumnemu društvu v
Ljubljani, delavskemu konsumu v Idriji,
zasebnikom v Mirnu in drugod.

To priliko pa uporabi, da priporoča
veliko množino še neprodanega vipav-
skega naravnega vina iz lastnih kleti dru-
ženih kmetov iz Dobrave, Skrilj, Brji,
Šmarji, Rihemberga, Kamnja in bližnjih
vasi, vsem svojim dosedanjim in novim
odjemalcem po Kranjskem, Primorskem,
Štajerskem, Koroskem in drugod.

24

Zadružno vodstvo.